Ч. 106 (12.762). Львів, пятниця 15. травня 1931. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло", Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 "
Піврічно	30·00 "
Річно	60·00 "

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
" Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

†

ПОХОРОНИ бл. п. Д-ра ІВАНА КУРІВЦЯ відбудуться в пятницю дня 15. травня ц. р. в год. 3-тій попол. з дому жалоби при вул. Вірменській ч. 3. на Личаківський цвинтар.

Д-Р ІВАН КУРОВЕЦЬ.

17. I. 1863—18. V. 1931.

Відійшов від нас несподівано знову один з найвизначніших діячів і громадян, що клали основи під наше відродження, що записалися тревалими буквами в нашій новішій історії. В середу 13. ц. м. в год. 5.30 рано перестало між живими д-ра Івана Куровця.

Іван Куровець уродився 17. січня 1863 року в Батятичах, пов. Камінка Струмилова у священичій сімї. Ходив до академічної ґімназії у Львові, після скінчення якої переїхав до Відня, де студіював медицину і де був одним з найактивніших членів Акад. Т-ва „Січ". Скінчивши медичний факультет у 1887 році, вернув до Галичини, де осів у Калуші (1889). В тому місті прожив він найкращі роки свого життя і для Калуша й Калущини поклав просто великанські заслуги на полі політичному, економічному й культурно-освітньому.

Приїхавши до Калуша, застав Куровець цілу Калущину у кромішній тьмі. З молодечим запалом та питомою йому енерґією кинувся він до праці над піднесенням рідного народу. Маючи таких помічників у своїй праці, як купець Ярослав Коритовський і адвокат д-р Андрій Кос та ідейних міщан в роді Тепицького, Боднарчука й інших, довів Куровець небавком до того, що Калуш і Калущина стали зразком для інших повітів. Йому завдячував основання і розвиток „Хлопський Банк", у якому був першим директором, разом із згаданими помічниками довершив він великого діла, а саме будови Народнього Дому в Калуші, що став гордістю цілого повіту. Взагалі в Калущину вложив пок. Куровець найбільше своєї праці і мав там заслужено славу не тільки доброго лікаря і філянтропа, але й першого громадянина і провідника.

В Калущині заблестів теж небуденний організаторський талант Куровця, який знав не тільки кожне село, але й кожного менш-більш активного селянина в найдальшій закутині повіту. Йогож знала в Калущині кожна дитина. Був він громадянином того покрою, що вмів притягнути всіх охочих до праці для народньої справи, був завсіди солідний і твердий у виконуванні принятих на себе обовязків і того самого вимагав від інших. В національних справах накликав постійно до солідарности і тими всіми своїми прикметами та розумною тактикою вмів приєднати до українського національного табору неодного москвофільського діяча. І лиха доля захотіла, що в тому самому Калуші, для якого пок. Куровець так заслужився, стрінуло його найбільше лихо, найбільша траґедія його життя, бо там дістав він вістку про смерть свого одинокого сина на італійському фронті (другий син пок. Куровця помер теж на полудні ще перед війною), там і витерпів він страшні муки від „революційної" солдатески за часів Керенського, що в часі відступу рос. армії справила йому (і багатьом іншим мешканцям Калуша) справжній погром. Усе те відбилося дуже сильно на залізному, як здавалося, здоровлю д-ра Куровця, який після того попав у сильно поденервований стан, що знаменував його вже до останніх днів.

З кінцем світової війни переїхав д-р Куровець до Львова, де, не зважаючи на все пережите, взявся знову до праці. Тут застав його й переворот 1918 р. В уряді З. У. Н. Р. у Львові, а потім у Станиславові став він держ. секретарем здоровля. На цьому становищі заслужився він не тільки своїми санітарними зарядженнями для цілого краю, але й своїми контрольними поїздками, які багато причинились до поправи наших невідрадних санітарних відносин у тому часі.

Після нашої програної вернув знову до Львова, де переняв небавком управу Народньої Лічниці, якій проводив до останніх днів свого життя. Народня Лічниця — це була в останньому десятилітті найулюбленіша дитина Покійного і їй віддавав він все своє велике знання, свій час, всі свої сили. Будова українського шпиталю у Львові — це найбільша заслуга його життя.

Поза працею в Нар. Лічниці має пок. Куровець великі заслуги і для інших наших установ, в яких був чи то членом надзірної ради, дирекції, виділу, комісії, чи тільки звичайним членом. М. ін. був він секретарем Народнього Дому у Львові (1918—1919), коли той Дім був в українських руках, працював у видавничій комісії Т-ва „Просвіта", був головою Надзірної Ради Вид. Спілки „Діло", безпосередньо по війні був головою трудової партії, а потім членом Центрального Комітету УНДО (аж до наших днів), членом Наук. Т-ва ім. Шевченка, головою Українського Лікарського Т-ва, для якого поклав також немалі заслуги, першим головою УКТОНІ, з потім почесним членом і членом-добродієм того Т-ва, членом управи Центробанку, Карпатії і т. д.

Окрема згадка належиться Покійному як політичному діячеві. Зорґанізований ним калуський повіт не міг вибрати кращого свого заступника до галицького сойму, як саме його. І так заступав він Калущину у львівському соймі протягом двох його останніх каденцій (1908—1914). Як посол виконував свої обовязки просто зразково, працював завсіди ревно і брав м. ін. дуже активну участь у голосній обструкції, що її з успіхом перевів тодішній Український Соймовий Клюб під проводом д-ра Костя Левицького.

Також по війні був д-р Куровець вибраний послом до варшавського сойму зі стрийсько-калуської округи (1928), але вже по двох місяцях зрікся мандату на річ посла Максимовича.

Варто ще звернути увагу, що пок. д-р Куровець, не зважаючи на свої безчисленні заняття, находив ще й час і на писання. М. ін. видав він кілька популярних публікацій на тему охорони людського здоровля, а в нашому органі містив нераз цікаві фейлетони з подорожі до Італії, куди він їздив в останніх роках майже щороку, щоб відвідати могили обох своїх синів.

Як людина був Іван Куровець незвичайно живої вдачі, товариський, вражливий на прояви суспільного життя. До останніх хвилин він зберіг свій великий темперамент, що йшов у парі з його безоглядною щирістю. Була це одиниця без компромісів, у тім значінні, що не вмів кривити душею, що не вмів прикидатись інакшим, як був, не заходив перед ніким не то лесткою, але навіть не вмів лагодити чемно-облудним словом своїх поглядів у громадських справах, які все життя висловлював різко та рішуче, без ніяких застережень.

Ця риса його характеру робила йому ворогів, але й не менше зєднувала йому приятелів. Куровець був громадянином виїмкової чесности. Його безкорисна праця в усіх громадянських справах була зовсім самозрозумілою, природною потребою його характеру.

Іван Куровець мав вічно живий ум, що з незвичайною легкістю стежив за проявами свого середовища і з такою самою живістю реагував на них. Не було для нього байдужих справ; з усією силою свого темпераменту та пересвідчення він умів виступати в обороні ідей, які вважав корисними для народу.

Був це зразок великого громадянина, що приносив честь українському громадянству.

В. Й. П.!

Виконування „пятилітки“ на Україні.

Радянський дампінґ і „пятилітка“ викликали значне заінтересування в цілому світі. Економісти стараються провірити наскільки небезпечним є для т. зв. капіталістичного господарства сучасне виконування „пятилітки“, а тим самим збільшення радянського дампінґованого експорту. Виконання „пятилітки“ в країні, яка займає майже шесту частину континґенту, не моглоб залишитися без впливу на інші країни, яких ринок збуту в останнім часі і так стало поменшується. Головними завданнями пятилітки є індустріялізація країни (збільшення і поширення продукції), колективізація сільського господарства та реорганізація транспорту. Індустріялізація СРСР повинна допровадити до унезалежнення краю від закордонного імпорту та створити ще більші можливости для експорту радянських товарів. Колиж візьмемо на увагу, що радянський уряд практикує при експорті дампінґ (продає за кордоном дерево, вугілля, залізні та манґанові руди нижче власних цін продукції, як наприклад донецьке вугілля по 5 дол., підчас коли власний кошт американського вугілля виносить не менше від 10 дол.), то його збільшення булоб поважною небезпекою для світової продукції та моглоб довести до перманентної господарської кризи та значно збільшити безробіття.

Радянський експорт є для капіталістичних краін тим більше небезпечний, що більшовики можуть продавати свої продукти дешевше, бо є власниками: 1) засобів продукції, 2) транспортових засобів, 3) не поносять такої маси соціяльного обтяження, як промисловці в капіталістичних краях, 4) платять робітникам менше, ніж у краях капіталістичних, 5) за помічні матеріяли не платять нічого, бо є їх власниками, 6) не платять податків, 7) є власниками робучої сили. Наведені в горі точки є саме підставою радянського дампінґу.

На Україні змобілізовано всі сили для переведення „пятилітки“ при повній неґації вартостей річевих та людських (продавання товарів зі стратою в ціли здобуття заграничного капіталу, безвихідне положення робітників, низька заробітна платня, брак поживи), але бажаних результатів радянська влада не осягнула.

Вже в 1929-30 році дається зауважити певне заломання виконування „пятилітки“ на Україні. Продукційний плян у тім році виповнено при продукції вугілля до 89 проц., при продукції залізних руд до 93 проц., при продукції манґанових руд тільки до 80 проц. та в металюрґійнім промислі до 87 проц.

У першім кварталі 1931 року бачимо далі заломання виконування пятилітки. Місячні продукційні пляни при видобуванні вугілля на Україні виповнено: в січні до 75 проц., в лютім до 58,5 проц. та в березні до 54,5 проц. Плян продукції чуґуна в першім кварталі виповнено тільки до 60 проц., натомість сталі до 66 проц.

Таке поважне заломання виконування пятилітки на Україні наступило головно тому, що радянське господарство не є побудоване на жадних трівких економічних підставах. Ґльобальна продукція! Хоч її скількість вправді збільшується, то якість є дуже низька, що змушує радянську владу до сталого імпорту (імпорт в 1929-30 році перевищив експорт на ок. 80 міліонів рублів). На невиконання пятилітки впливає також брак технічних, а навіть кваліфікованих робітничих сил, брак технічного випосаження, бюрократичні трудноші (богато всяких керівничих органів), та головним чином розбіжність поміж промислом і ґірництвом, транспортом, фінансовою господаркою (брак грошей на переводження плянів), консумпцією (зубожілий мешканець України не має можливости набувати промислових продуктів у відповідній скількости), а вкінці навіть розбіжність поміж поодинокими відділами даної галузі промисловости. При продукції повстають все нові люки, словом цей „пятилітний плян“ знаменує саме повна неплановість.

У ділянці колективізації передбачує радянський уряд повну колективізацію сільського господарства в 1933 р. Одначе тої повної колективізації найзавзятіші комуністи самі бояться. Бояться тому, що колективній одиниці прислуговують всякі упривілеєння як наприклад: у ділянках податковій, кредитовій, збіжевих резерв, постачання інвентаря, тракторів і т. д. Ті привілеї зменшують користи, які тягнув радянський уряд з сільського господарства. При тім мусимо взяти на увагу, що психольоґічно український, чи російський селянин не доріс до спільного господарства і тому індивідуальна господарка на Україні дає і буде ще довго давати кращі висліди від колективної.

В горі наведені привілеї змушували фактично селян вступати до колективів. Господарювати поза колективом було дуже важко, з огляду на всякі трудноші. І тому темпо зросту колективів в СРСР було досить велике. Підчас коли 20. I. 1930 було в колективах 4,4 міл. господарств, то вже 1. III. 1930 аж 13,2 міл. (себто 55 проц. загалу господарств). По відомім розпорядженні Сталіна з березня 1930 року про усунення примусової колективізації — в колективах СРСР залишилося тільки 25 проц. з числа колективів на 1. III. 1930. Отже на Україні, як і в цілому СРСР нема тенденції і тяготіння до колективізації. Селянин український йде до колективу тільки тоді, коли не має іншого виходу. Колиж тепер і радянський уряд звертає більшу увагу на індустріялізацію ніж на колективізацію, то нема надії, щоби повний плян сколективізування України і цілого СРСР був переведений.

Мусимо памятати, що поширення колективізації, це зменшення доходів з сільського господарства, це зменшення дампінґованого експорту, а тимсамим і зменшення можливостей при переводженні індустріялізації.

Підчас пятилітки плянують на Україні будову чотирьох великих металюрґійних підприємств, а саме: керченського, криворіжського, запоріжського і дніпровського. Самого тільки чуґуна ті 4 підприємства повинні продукувати понад 2.5 міл. тон. (Польща випродукувала в 1930 р. 478 тис. тон.). Кошти будови тих заведень обрахували на більше ніж пів міліярда карбов.

Оскільки радянський уряд дійсно збудувавби ті пляновані в „пятилітці“ підприємства, якби довів до кінця будову „Дніпрельстану“, то це булиб єдині реальні здобутки для України. Досі радянська господарка приносила і приносить нам тільки шкоду, хочби з огляду на дезорґанізацію сільського господарства, та рабункову, неекономічну, подиктовану цілями експортовими, експльоатацію природних богацтв.

Та вигляди на осягнення цеї єдиної користи для України в ділянці розбудови підприємств є мінімальні. З робіт, призначених до виконання в 1930 році виконано тільки 20 проц. Впливає на це брак капіталів. Урядження для тих підприємств можуть бути закуплені тільки за границею. Тимчасом вартість червінця стало зменшається (теперішній курс 1 червінець = 0,43 доляра). На зменшення цієї вартости впливає інфляція паперових грошей (без покриття). Тих паперових білетів комісаріяту фінансів у СРСР було: на 1. I. 1930 — 2.860,8 міл. рублів, на 1. VII. 1930 — 3.496,8 м. р., на 1. IX. 1930 — 4.234,1 м. р., на 1. I. 1931 — 4. 355,2 м. р., та на 1. III. 1931 — 4.415,2 м. р. Отже напротязі 1930 року обіг паперових грошей збільшився на 1.494,4 міл. рублів, себто на 52,2 проц.

Інфлянція означає брак капіталів реальної вартости, а тим самим повстання трудношів при дальшім переводженні „пятилітки“. З повищого видно, що при переводженні „пятилітки“ повстають розбіжности поміж поодинокими галузями народнього господарства. І тому цей цілий плян можна назвати що найвище імпровізацією.

Одначе та імпровізація може бути шкідливою для світової господарки. Але навіть як „пятилітка“ не буде виконана, то можливости експортові СРСР збільшаться, себто збільшиться

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 15. ТРАВНЯ 1931.

М. МИХАНЬКО. 4)

Весняні ігри та пісні.

Дівочі торги в ріжних країнах. — Ліцитація дівчат. — Ріжні форми одружіння.

Треба згадати, що нинішні забави в „дівочі торги“ піддали неодному хибну гадку, що ще нині відбуваються дійсні ярмарки на дівчата. Несвідомий обсерватор-чужинець міг легко дійти до такої гадки, бачучи гарно запрезентований дівочий торг і ще може, як забирають (відводять) „купленої“. Доказ цього маємо в твердженні одного мадярського вченого, який бачив забаву в „дівочий торг“ на Закарпатській Україні. Пише він, що в Краснім Броді бачив він на весну торги жон і впевняє, що це були дійсні торги. Пише він, що на ці „ярмарки на дівчата“ сходилися дівчата з розплетеним волоссям у вінках на головах (давно в свята наші дівчата вбирали вінки, як тепер молода на весіллі), дальше згадує, що, даючи свою згоду, дівчина подавала руку. Пізніше хлопець торгувався з її кревними за гроші. По згоді йшло весілля.

В Угорщині (від Семигороду) відбувалися „дівочі торги“ на св. Петра і то дуже подібно, як у Краснім Броді (на Закарпатті).

Коло Зелених свят зїзджалися з околиць Ковна, Вильни, Динабурґа та Риґи старообрядовці (роскольники) з доньками та синами. На площі бавилися дівчата. До них підходили хлопці і знайомилися з ними. Дівчині, яка йому подобалася, давав хлопець якийсь дарунок, купleн… [illegible] Так добиралися пари. Старі приглядалися як діти бавляться на „проводах“.

У нас на проводах, у провідну неділю, також бавляться в гаґілкові хороводи і обділюються писанками (крашанками), як на Великдень. Потім після забав ідуть танці. Пізніше ці пари звичайно беруть шлюб у хаті судженого; священик старовірців три рази обводить молодята довкола стола.

І в сербів були „дівочі торги“.

В Голяндії відбувався ще в XVIII. в. „ярмарок на дівчата“. Опис його маємо з 1730 р. В означенім дні збираються під коршмою дівчата на відданні, але жадна з них не хоче ввійти перша. На зазив молодців входять до коршми. По танцях і співах дівчата уставляються в ряд, а молодці напроти них. Посередник („пйаакКоор“) старається купно довести до кінця. Молодець, що купує собі жону, платить батькові (? М.) дівчини ціну купна і платить за вечеру і напитки. Це формальна купля. Молодець і дівчина зналися вже давно, але молоді від цього вечора жили вже як муж і жінка, а опісля (часом і по роках) доходило до весілля.

З цього „купна жон“ лишилися фраґменти під назвою майових подруж у Льохем (Ґельдерлянд): На початку травня дівчата при забаві стають у ряд, парубки оглядають їх і вибирають собі товаришку на недалекий „кермаш“. З таких пар згодом вивязувалося подружа.

В околиці (Кельн над Реном) до нині відбувається на початку травня „ліцитація дівчат“, зв. „майліен“. Парубки збираються в коршмі, а вибравши зпосеред себе „суддю“, ліцитують дівчата в їх неприсутности. Кожний купує собі дівчину по прастарому звичаю. Признають дівчину тому, який найбільше дає; він платить стільки сотиків, на скільки талярів згодилися. Так придбану дівчину признають йому привселюдно всі зібрані і він її називає цілий рік своєю „майовою дівчиною“, ходить з нею на всі забави і відвідує вечорами. Звичайно до року йде з нею до шлюбу. Дівчат, які не знайшли купця, ліцитують гуртом, а якби і тепер яка не знайшла купця, грозить їй... стародівицтво. Зліцитовану за малу ціну вважають менше вартісною і навпаки. Проти цього звичаю виступають протоколи церковних візитацій з 1567. і 1775 рр.

В надренських околицях був перед 30-літньою війною, осуджуваний звичай зв. „леґенсавсруфен“. В білу неділю (на весну) зібрані хлопці вибирали собі короля, який розділював між них дівчата. Маршалок цього короля приводив їх до хлопців, а жаден з них не смів цілий рік з іншою танцювати, лише з призначеною йому дівчиною. З весільних обрядів (в яких є давні забави як фраґменти) в Кобленції („Hochzeit-Heulbier“) і в Айфель („das Mützlüften“) виходить, що дівчина перед шлюбом належить до даної громади (молодців), а чужий конкурент повинен її собі викупити (грішми, напитком), від парубків цього села, які мали право розпоряджати її рукою і опікуватися дівчатами свого села. (H. Merkeus, Das Hochzeit-Heulbier, Am Urquell 1894, V. 126, 154).

В деяких німецьких селах палять соломяну віху, себто стару майову діву, (а може зиму? М.) після чого кожний парубок витинає в лісі майове деревце для своєї купленої на ліцитації і затикує перед її домом. Може рештками цього звичаю є в Бережанщині забава з вільхою і відповідні пісні, а також і „ґаїк“ у мазурів. Там несуть прибрану галузь і співають:

„Ґаїку зельони, пекнесь устройони,
Пекрє з тобоу ходзіць бо ці се так ґодзі“...

(Докінчення буде).

дампінгований експорт, по цінах нижчих від експорту західньо-европейських країв. Німеччина, Чехословаччина, Польща, Італія, Англія та інші держави уділюють більшовикам достав на дуже догідних умовах, бо дають дворічний кредит, при чім гарантують радянські векслі. Такі умови отримали більшовики в торговельних договорах з Італією та Німеччиною, заключених в останніх місяцях. Радянський уряд робить тепер великі замовлення у всіх державах і безумовно допровадить свою промисловість до деякого розвитку. Тоді постарається про опанування (що з огляду на дампінг не прийде йому надто важко) тих ринків збуту, які досі були під впливом світового капіталу. Зменшення експорту капіталістичних країв потягне за собою зменшення продукції та поглиблення кризи паралельно зі збільшенням безробіття.

І тут саме істнує „зачароване коло". Теперішній імпорт з західно-европейських країв та з Америки на так догідних умовинах подиктований конечністю зменшення кризи в капіталістичних краях. На дальшу мету цей імпорт може саме довести до поглиблення цеї кризи, тоді, коли СРСР стане упривілеєним конкурентом капіталістичних держав.

Евген Чехович.

Рада Товариства

„Народна Лічниця"

повідомляє Громадянство, що дня 13. травня помер довголітній її ДИРЕКТОР

Д-р ІВАН КУРОВЕЦЬ

Похорони відбудуться в пятницю дня 15. травня ц. р. в год. 3-ій попол. з дому жалоби, при вул. Вірменській ч. 3. на Личаківський цвинтар.

З польської преси.

Адміністраційний поділ Галичини.

У звязку з обмірковуванням на сторінках польської преси ріжних проєктів нового адміністраційного поділу Польщі та ще більше у звязку з недільним вічем львівських ендеків, про яке ми оноді обширно писали, львівська „Ґазета Поранна" з 14. ц. м. принесла передову статтю п. н. „Одно чи три воєвідства? Справа нового поділу Галичини".

Автор статті слушно звертає увагу, що справа від років товчеться у сфері проєктів і довго ще мабуть буде товктися, хоч би тому, що спеціяльна варшавська комісія склала вже на цю тему кілька грубих томів, але сама навіть не дійшла ще до ніякого висновку.

Не вважаючи на те, висунено її в останніх днях на чоло актуальних проблєм з побічних мотивів, а одно з політичних віч у Львові порушило її мин. неділі в алармуючій і протестаційній формі.

Автор підкреслює у цій справі три засадничі факти: 1) ніякий адміністраційний поділ, який не рахується з реальними умовинами, не може довго втриматися. 2) адміністраційний поділ у Польщі набере щойно тоді більшого значіння, коли введеться воєвідську автономію, замість розділу бюрократичних компетенцій поміж воєвідські уряди, і 3) дотеперішній поділ не є ідеальний і тому можна змінити його на краще.

У Східній Галичині люди кермувалися при поділі національними мотивами. В результаті зробили вирізок — у виді львівського воєвідства з польською більшістю, а саме завдяки глибокому „загонові" на територію Західної Галичини; у виді тернопільського воєвідства, яке є близько польської більшости завдяки тодішній кольонізаційній акції; та у виді воєвідства станиславівського з рішучою українською більшістю. Корисною сторінкою цього поділу було висунення Тернополя і Станиславова до ряду воєвідських міст та некорисною м. ін. розбиття національно і політично одностайного простору поміж три, не вважаючи на централізм не досить зіграні адміністраційні одиниці.

Нині — читаємо — більшість проєктодавців кермується знову етнографічними мотивами, себто бажаючи за всяку ціну вирізати адміністраційні округи з польською національною перевагою, при чому — очевидно — деякі проєкти доходять до абсурду.

Найповажніший з проєктів, бо такий, що виринає з загальної тенденції творити більші самостійні адміністраційні одиниці, пропонує обєднати три воєвідства Східної Галичини в

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 15. ТРАВНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Біснуватий ясновидець.

У 50-ліття смерти Ф. Достоєвського.

(Докінчення.)

2. ЙОГО ВПЛИВ.

Добувати з повістей Достоєвського їхню „провідну думку" — те саме, що описати словами намальований краєвид. У його „Деннику письменника" кожний може найти досить матеріялу на те, які були його погляди на ріжні мистецькі та суспільні теми, включно аж до проблєми: „Що таке мистецтво?". Є там і суспільні передбачення, які нині може дехто вважати пророцтвом, вказуючи на державний переворот, довершений у Росії.

Та таких пророцтв є не менше в Шекспіра, що пишучи свої песи, журився тільки тим, чим вони зможуть тримати глядача в напруженні.

Ясновидцем є Достоєвський як артист, що передбачив шляхи сучасної повісти. Від хвилини його смерти слава його невпинно зростає. Не тільки такі европейці як Толстой і Турґенев, але навіть Дікенс, Стендаль, Бальзак або Фльобер не залишили в европейській літературі такого тривкого впливу, як автор „Братів Карамазових".

Нема сучасного чільного російського повістяра, що після Розанова та Ремізова міг би почувати себе незалежним від копальні психопатольоґічних сюжетів Достоєвського. Ідім від Росії на Захід: у Польщі — Пшибишевський, Жеромський і Березовський; у Німеччині — після Ніцшого, брати Манни, Рільке, Вассерман, С. Цвайґ, Унгар, Едшмід; в Італії — Фоґаццарро, Анунціо та неодин із групи, колись згуртованої при славнім журналі „Воче"; у Франції — від Буржета і Мірбо, від Жіда, Пруста і Сюареса аж до наймолодшого психольоґічного роману; в Англії — Конрад, Беннет, Сомерсет-Моґем і Гакслі, в Америці — Льюїс в Еспанії — Унамуно а в Скандинавії — Кнут Гамсун, який сказав раз, що 24 томів, залишені Достоєвським, не можна рівняти з ніякими іншими 24 томами другого письменника.

У чомуж тайна цього дивного впливу цього недужого, знесиленого, такого незрівноваженого й несамовитого письменника? У дивній сполуці психіки автора із героями його творів. Це-ж тайна всіх великих письменників; — нею не можна розяснити нічого, так само, як даремне зачинювати в якійсь загальній характеристиці те, що було наскрізь індивідуальним висловом людини з даром слова. Важко навіть назвати у Достоєвського цей дар якимнебудь із прикметників, якими називаємо звичайно талант або ґеній, коли вважаємо його благословенством долі, а не її прокльоном.

Маємо нині інші ідеали письменників. Маємо більше довіря до мистців, що глядять на життя супокійним оком і не лякаються його. Воліємо описи викінчені та ясні, як обриси людей і предметів у соняшних країнах. Може й збайдужніли ми до великих метафізичних проблєм, що наче лихоманка потрясають Достоєвським. Можемо вважати слабощами духа та тіла ту невпрастенічну його жадобу прилюдної сповіди...

Чомуж завертаємо до нього, наче до споминів про бурхливі, дикі переживання, яких соромимося, яких не хотіли би вдруге зазнати, а які сповнюють наші груди солодкими гордощами, що ми зважилися на них, не втікли перед ними?

Подивляємо в Достоєвському міць, з якою вмів він іти на поклик хвилини забуття, без огляду на те, що вона могла скривати на своїм дні. Подивляємо в ньому і ту другу, не меншу силу, з якою вмів він їх згадувати, бачити, відтворювати і перетворювати з жахом і насолодою, як їхній раб і судія.

Вічна двоєрідність буденного життя й творчої уяви знесилює найбільші таланти, налає інколи навіть ґеніям дещо із статуйної пози. Достоєвський не жив, щоби писати, а коли й писав, щоби жити, то тільки тому, що це була для нього найпростіша форма роздумувань над життям, що мало для нього диявольськуповабу.

Коли писав — забував, що поза цими хвилинами праці є кращі форми життя. Коли жив — забував, що істнують якінебудь обовязки творчости, бо він — письменник.

У кожнім його бунті зглиденної людини, що жагуче прагнула щастя, було самозабуття героїв його творів. У його кожній покірливій сповіді на папері було самозабуття його буденних слабощів.

Живучи Достоєвський не думав, що той, або інший його крок варта зробити вперед, тому, що його можна буде потім використати як сюжет; пишучи не думав, що те, або інше слово треба взяти назад, тому, що не можна оповідати прилюдно найбільше таємних своїх почувань.

Слово „Достоєвський" асоціюється в мене від літ з особою одного мого приятеля. Він має три цінності, що можуть стати ступнями до щастя: міліони, у молодім віці пів тузина здорових дітей і одного письменника, який заступив йому на все життя всі ідеали про творчість — Достоєвського. Для Достоєвського вивчив він рос. мову. У кожнім своїм домі має на полиці комплєт його творів. Роками починав він і кінчив свій день лектурою якоїнебудь його книжки, вмовляючи, що всі сучасні фільософічні проблєми можна найти в Достоєвського, коли хто вміє читати. Мрією його життя було написати книжку про Достоєвського. І за кожним разом, коли перечитував його, доповнював і виправляв листки, списані про нього.

Нині нагадує він мені не тільки гарні молодечі роки суперечок про ці проблєми, але й становище сучасної літератури до Достоєвського. Вона — дуже багата, молода, має багато здорових дітей; від довгих літ пробує засувати свої погляди про Достоєвського — перевіряє їх, виправляє, суперечається за них і вертається до його книжок.

Як Достоєвський вертався до своїх пристрастей, щоби за кожним разом виходити із них зі судорогами нечестивої спокуси та бажанням визволитися від неї, так само і ми вертаємося до його книжок.

—o—

17. травня ц. р. — площа „Сокола-Батька"?

одну провінцію з евентуальним незначним пересуненням її границь до півночі і північного заходу. Саме цей проект викликав найгострішу опозицію „в імя загроженого національного інтересу". Небезпека буцім то полягає в тому, що коли досіль українці з Калуша, Золочева і Перемишля підлягали трьом різним воєвідствам, віднтепер підлягали би одному. Крім цього цей проект ніби підготовляє відірвання тих земель від Польщі.

„Газ. Поранна" вважає передчасною річчю анґажуватися рішуче „за" чи „проти" такого проєкту, який ще далеко не є спрецизований, одначе признає, що такий проект міг би виглядати „небезпечно", колиб лучили його з ідеєю територіальної автономії. „Але цього ніхто не робить".

Зате не підлягає нікому сумнівові, що цей поділ був би найблизчий до справжніх відносин і значно полекшив би державі вести одностайну послідовну політику на землі, яка такої одностайности потребує.

Анкета „Веку Нового" й шум довкола неї.

З приводу голосів преси та поголосок про анкету „Веку Нового" на теми польсько-українських взаємин (ми писали про цю анкету своєчасну інформаційну замітку), редакція того часопису у числі з 14. травня друкує обширну передову статтю п. н. „Боремося за добру справу", в якій вияснює ще раз цілі й інтенції своєї анкети й опрокидує деякі підозріння та сплетні.

На вступі редакція жаліється, що майже всі підходять до її спроби з упередженням, себто з готовим поглядом, не чекаючи змісту голосів, які будуть в анкеті оголошені. Редакція пояснює, що анкета відбувається на дуже широкій плятформі, бажаючи засягнути опінії у всіх: „від скрайньої правиці до скрайньої лівиці обох сторін".

У звязку з цим мусимо бути льояльні до наших інтерльокуторів і не можемо нікого спутувати у свобідному їх висловлюванні себе. Гадаємо, що такий широкий обсяг досліду настроїв принесе добру користь справі.

Тому редакція заперечує, наче її залежить виключно на голосах „симпатиків польсько-українського порозуміння", тим більше, що справа т. зв. „модусу вівенді" не залежить від одиниць, лише від обох громадянств. Польських читачів редакція повідомляє, що „впродовж анкети прочитають також під адресою українців заяви поляків, які нічого не загортають у бавовну".

Обі сторони мусять виходити зі свого становища, — бо і якже можна вимагати, щоби хтось чужий промовляв у спірній справі нашим язиком. Ми повинні навчитися спокійно вислухувати противника, бо інакше його думки ніколи направду не пізнаємо, а тим більше не зрозуміємо.

Щодо українських голосів преси про анкету „Веку Нового", то його редакція дивується, чому що анкету деякі її органи реклямують „як відтинок угодової акції". Редакція заявляє передовсім, що звертається до всіх осіб за інтервю зовсім цими особами не кликана й не прошена та просить підождати до тих чисел, в яких появляться заяви, з яких ясно вийде, що ціла анкета не має нічого спільного „з угодою".

Адже згідно з західно-европейськими звичаями є добрим звичаєм преси розмовляти, з ким вважає за відповідне, а політичні противники не беруть нікому за зло давати інтервю, ба навіть крізь думку нікому не майне вважати це зрадою ідеалів у користь особистого інтересу. Міністр Бенеш розмовляв свого часу з представником польського щоденника, який його самого й усіх чехів разом топить у ложці води, а якось чехи не порахували своєму міністрові у зло того „угодового" звязку.

Наприкінці редакція „Веку" заперечує поголоскам, наче їх ґазетна акція має щонебудь спільного з якимись окресленими еґоїстичними польськими цілями та зокрема, що вона ніби є політичним маневром, який має м. ін. бути використаний у Женеві. Редакція кепкує собі з тих, які спеціяльний маневр добачують навіть у поміщуванні фотографій інтерльокуторів в ілюстрованій ґазеті.

Присвічує вам лише добро самої справи, а ніякі політичні цілі, від яких ми не є ані трохи залежними. Знаємо самі, що є погано, а тому, що не погоджуємося з пасивністю громадянства, ані з тими, які кажуть, що чим гірше, тим лише, підемо дальше заініціованою дорогою не зражуючись ніякими перешкодами.

Запит про справи української меншини в Польщі в анґлійськім парляменті.

В анґлійськім парляменті ще дня 17-го м. м. посол Барр звернувся до державного секретаря закордонних справ із запитом, чи справа української меншини буде втягнена на денний порядок засідань Ліґи Націй у травні і чи він може подати ще й інші пункти цього засідання?

На це міністер Гендерсон дав дослівно таку відповідь: „Комітет Трьох, що розглядає українські подання, ще не закінчив своєї праці і ще не рішив, чи вони ввійдуть у програму нарад Ради Ліґи. В усякому разі Рада Ліґи збереться ще раз у травні. Програма денного порядку справ буде оповіщена в салі читальні Ліґи Націй.

АРЕШТУВАННЯ В ЗВЯЗКУ З УБИВСТВОМ КАЗАНІВСЬКОГО.

У звязку з вбивством ґімн. студ. Богд. Казанівського у Львові при вул. Кор. Ядвиґи поліція далі веде слідство. Досі не устійнили, яка була причина вбивства. Польські джерела кажуть, що є підозріння, що це був виступ УВО, хоч можливо теж, що це був акт особистої помсти. Казанівський буцімто вибив по лиці на якійсь забаві студента, що залицявся до тієї самої панночки, що й він. Під закидом убивства арештувала поліція двох студентів політехніки Бартоша та Матля. В одного з них найшли револьвер, другого нібито бачили, як утікав із місця вбивства. Оба до вбивства не признаються.

МІН. МАТУШЕВСЬКИЙ УСТУПИТЬ?

Є чутки, що міністр Матушевський після повороту із закордону (їздив до Швеції до сірникового короля Крайґера, щоби прискорити рати за сірникову позичку) здивувався, що під його неприсутність постановили звернути військовим 15 проц. та що з тієї причини задумує податися до димісії.

УРЯДОВЦЯМ ЗВЕРНУТЬ 15 ПРОЦ.?

Є чутки, буцімто ухвалили звернути урядовцям стягнених із платні 15 проц. З інших джерел пояснюють, що це неможливе й могло би торкатися найнижчих і найменьше платних урядовців.

НОВИЙ ЗАМАХ У ПОДБРОДЗЮ.

У Подбродзю біля Вильна де вже виконали два замахи на двірець, хтось виконав замах на ст. пшодовніка Мітуневича, команданта там. поліційного постерунку. А саме, коли Мітуневич ішов вулицею, сокирою відрубав йому на шиї великий шмат мяса. Пшодовнік упав непритомний. Виновника шукають.

ДУМЕР ПРЕЗИДЕНТОМ ФРАНЦІЇ.

Бріян відкликав свою кандидатуру.

Дня 13. V. при виборах 13-го през. Франції в І. голосуванні впали такі голоси: на кандидата Думера 432 голоси, на Бріяна 391 голосів, на Ґенесія 39 голосів. Тому що ніодин із кандидатів не одержав потрібної більшости, Нац. Зібрання мало приступити до другого голосування. Перед другим голосуванням Бріян узяв назад свою кандидатуру та сказав, що нині їде у Женеву.

В другому голосуванні Думер одержав 556 голосів, а його контркандидат Моро 333. З огляду на кваліфіковану більшість Думер вибраний президентом Франції.

Павло Думер родився 1857 р. в Оріляку. Спочатку був публіцистом, опісля перейшов до політики. В 1888 р. вибрали його послом із департаменту Есни. Від 1912 р. є сенатором, як представник Корсики. В кабінеті Буржоа був Думер (1895/6) міністром фінансів. Був теж ген. губернатором Індокитаю. Кандидував на становище президента республики в1906 р., та побідив його тоді Фалер, який дістав 449 гол. проти 371. Був міністром фінансів у Бріяновім кабінеті 1921/2. В 1927 р. вибрали Думера більшістю 238 гол. проти 35 головою сенату, яке то становище займає до нині.

НЕ БУДЕ ПОДАТКОВОЇ АМНЕСТІЇ.

Скарбова палата на основі порозуміння з мін-ством скарбу стверджує, що вістка про умореня податкових належитостей з мин. літ є неправдива.

З концертової салі.

Свято Матери в Дрогобичі.

Місцевий „Союз Українок" улаштував дня 10. V. ц. р. в салі „Рідної Школи „Свято Матери".

Кульмінаційною точкою цього вечора було тенорове сольо знаного співака п. д-ра М. Панаса, який з дуже великим мистецьким успіхом відспівав Ґунода: „Ave Maria". При величезнім діяпазоні скалі його голосу — д-р Панас видобув із цього архитвору богато ніжних місць, проникнутих правдивим лірризмом — і віддав їх з такою красою, що публика була через деякий час немов зачарована. Знаменито акомпаніював йому пяніст д-р Ю. Соневицький.

Продукції „Дрог. Бояна" — що виступив тим разом під управою проф. М. Іваненка з двома точками (Леонтовича: Леґенда і Людкевича: Ой Морозе) — стояли — як звичайно на першорядному мистецькому рівні. Що більше! Хор представився куди справнішим. Хоча може декого і заскочило очевидно зменшене число співаків, бачучи при тім деяких бувших співаків на салі, то вже по перших тактах кожний міг зорієнтуватися, що зменшення числа співаків вийшло „Дрог. Боянові" на користь, та що він позбувся тільки непевного елементу, а еліта правдивих співаків, яка залишилася, підносить хор до вершин мистецтва, як ось на цьому концерті.

Далі йшли продукції найменших, а найталановитших елевів тут. Муз. Інституту ім. Лисенка: Галюсі Кузьмовичівної (9 літ) і Севера Сапруна (9 літ) (ученики п. Кузьмовичової і Герасимовичівної), — які відограли певно, ритмічно і під захоплення цілої салі по декілька кусників. А вже очарувала присутних малесенька, бо чотиролітна, Вірця Савойківна — своєю декламацією!

Далі дуже гарні були фортепянові продукції пп. Дидинської Соні і Николин Люби, які вперше дали пізнати ширшій публиці добрі свої засади до форт. гри і немалий талант. Хорові і хореографічні продукції дітей „Рідної Школи" під управою п. Ст. Гаврищука були свідоцтвом щирої і солідної праці, які зібрали заслужене признання

Коротке, але повне змісту слово виголосила голова Союзу Українок п-і Левицька.

Цілість робила гарне враження, хоч — до укладу програми і вибору деяких творів — можнаб висунути деякі побажання. Так само варто би на будуче подумати над тим, чи Свята Матери не можливо булоб відбути головно силами старшого громадянства, а не переважно дітвори і молоді.

На всякий випадок — цей перший крок новозаснованого „Союзу Українок" треба рахувати щасливим і вдатним, — і нехай він буде заохотою до важкої праці, — виконуваної орґанізаторками цеї цінної орґанізації.

Учасник.

НОВИНКИ

— **Адміністрація „Діла" повідомляє, що її бюра від дня 15-го травня ц. р. будуть відчинені від год. 9-ої рано до год. 6-тої вечором.**

— **Конфіската.** Останнє (105) ч. „Діла" з 14 травня ц. р. підпало конфіскаті за малий фейлетон Галактіона Чіпки, який сконфісковано в цілости. Це вже 26. конфіската „Діла" в цім році.

— **За приналежність до ОУН.** Дня 8. ц. м. в Станиславові арештовано Осипа Шкромиду, учня VI. кляси ґімн. за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів. При ревізії в нього сконфіскували „Розбудову Нації", орґан ОУН.

— **Відзначення нашого артиста.** На адресу „Товариства письменників і журналістів ім. І. Франка" у Львові прийшов нині лист із „Міжнародного Т-ва Екслібрісістів", що саме влаштувало річну виставку в Льос Анджелес. У цьому листі находиться почесна грамота для Павла Ковжуна за переслані ним на виставку зразки своїх екс-лібрісів. У згаданій виставці взяло участь кільканацять наших артистів із кільканадесяти зразками своїх праць. Деякі з цих праць будуть передруковані в катальозі, що його видасть згадане Товариство.

— **Українське паломництво у Відні.** Коли українське паломництво, що виїхало зі Львова до Риму під проводом Преосв. Бучка і ред. Кузьмовича, приїхало до Відня на зал. дворець (год. 6.30 рано), повитав його цілий гурт українських віденських громадян. Відтак в церкві св. Варвари Преосв. д-р Бучко витав паломників

нуниція Сібіллі. З церкви св. Варвари відбувся торжественний процесійний похід до церкви оо. Домініканів, де відбулася торжественна Служба Божа. Співав дуже гарно хор наших студентів (хор при церкві св. Варвари). Наше богослуження зробило на всіх, що йому прислухувались, глибоке враження.

— **Як пишуть про армію союзника?** „Курер Віленьскі", який час до часу проповідує ідею федерації Польщі з Україною, містить „Спомини про II. корпус на Україні і 4. дивізію стрільців ген. Желіговського". В тих споминах автор Желіговчик згадуючи армію УНР не називає її інакше як „банди Петлюри". Між іншим читаємо в тих споминах: „Тому, що Одесі грозили банди Петлюри, наша дивізія вислала проти них відділ під командою полковника Жилярського. Цей відділ розброїли переважаючі українські сили. Українці знущались над польськими вояками в страшний спосіб". В цілих споминах для автора — українське військо це тільки „банди Петлюри". А ці „банди" гинули потім у ролі союзницької армії рука об руку з військом Желіговського у війні з більшовиками.

— **На розбудову Нац. Музею** (вул. Мохнацького 42) вплатили: О. Курилас зол. 50, радн. І. Громницький 20, К. Трохименко 17.50, Я. Гешвінд 13.43, кан. І. Луцик з Надвірної, В. Щербаківський з Праги і М. Свистельницький по 10; І. Городецька, о. С. Білинський із Самбора і В. Іванюх по 5; М. Угрин-Безгрішний 4, А. Харків з Яворова і д-р Безушко з Кракова по 1 зол. — Протягом травня будуть викінчені всі залізнобетонові стелі. — Звіт з діяльности Громадянського Комітету розбудови висилається. — Член К-ту, народній учитель Панько Костюк, пише в листі до Управи Н. М.: „Знаєте, що вістка в „Ділі" з 1. квітня в першій хвилині утішила мене, бо я думав, що дійсно дістанеться Музеєві така квота на розбудову. Але вже на другий день я, на жаль, переконався, що це тільки жарт. Колиб я міг якимсь способом зложити таку квоту, то не вагався би ані хвилини і з великою втіхою це зробив би. Та покищо постановив складати бодай дрібні квоти. (Досі зложив 100 зол. — Упр. Н. М.). Знайте, що гадки й журба про Нац. Музей стали моїми найлюбішими хвилинами. Я тішуся, коли відчуваю вашу радість і журюся, коли чую про вашу журу".

— **Військові вправи.** Цього року будуть покликані на військові вправи: річник 1907, 1906, 1903, 1900 на 6 тижнів; річник 1905, 1903 на 4 тижні, річник 1898 також на 4 тижні.

— **Румунський дезертир.** Снятинська поліція арештувала Миколу Микулинця, який здезертирував з румунського війська і втік до Польщі.

— **У Львові крадуть.** В ночі з 12. на 13. травня злодії влізли через вікно до помешкання Василя Софронова Левицького і Юліяна Галяревича при вул. Театинській ч. 37 і хоч ці обидва льокатори спали в той час у кімнаті, злодії забрали 3 пари убрань, годинник і 200 золотих, після чого повтікали через вікно. Як на біду Левицький і Галяревич спали твердим сном і аж рано доглянули, що в ночі в їхній кімнаті ґаздували злодії.

— **Після вбивства ґімн. учня у Львові.** Як це вже в нас писалось, у Львові при вул. Ядвиги невідомі особи застрілили учня VIII. кл. Богдана Казанівського. Хто вбив і чому, не відомо. „Краківський Ілюстрований Курер" пише під заголовком „Бестіяльське вбивство учня українськими збірами", що того учня вбили українці тому, що він учився в польській ґімназії. Курерок пише це на підставі власної телеграми зі Львова.

— **Розпорядок про години торговлі.** Надзвичайна соймова сесія ухвалила зміну приписів, які обовязують щодо годин торговлі. Торговлі не можуть бути довше відкриті, як 10 годин на добу, але молочарні, крамниці хліба і мясних виробів 13 годин на добу. В неділю і свята торговлі можуть бути відкриті від 7. до 10. рано.

— **Смерть вулана на Замарстинові.** Підчас військових вправ на стрільниці на Замарстинівській дільниці Львова вулан Осип Задоревич вийшов поза забезпечену смугу і згинув від гострої кулі. Цей випадок нагадує нам ще раз, що підчас гострого стріляння на Замарстинові треба бути обережним.

— **За межу.** В Яжові в Яворівщині селяни Андрій Цепак та Ілько Пиза підчас сварки за межі почали битися лопатами. Цепак ударив Пизу лопатою по голові так сильно, що розбив йому череп. Непритомного селянина відвезли до лічниці.

— **Торговля живим товаром.** У Варшаві ведеться слідство проти тайної торговлі живим товаром під фірмою Марії Польковської. Стверджено, що в останнім часі Польковська звабила до своєї спелюнки 18-літню дівчину Софію Сікорську, яка шукала праці і продала її торговцям живим товаром. Таким способом Польковська продала до домів розпусти кільканадцять дівчат.

— **Двобій на револьвери.** Недалеко Несвежа в околицях Новгородка студент Старнавський та поручник вуланів Марцінкевич мали в лісі двобій на револьвери. Старнавський вцілив Марцінкевича в серце і поклав трупом, після чого сам зголосився на поліції. Причиною двобою було суперництво в любові до одної студентки.

— **В свято матері убив матір.** В Геммендорфі коло Мюнхена відбувалось в день свята матері богослуження, після якого Йоган Декер, вертаючи з матірю з церкви, так посварився з нею, що стрілив до матері з револьвера, вбив її, а потім сам застрілився.

— **Судять б. короля.** З Мадриду прийшли відомости, що ґенеральний прокуратор Ґалаццa зарядив карне поступування проти б. короля Альфонса. Королеві закидають численні злочини, зловживання влади для своїх користей, розтрачування державного майна і т. д. Коли скінчиться слідство, проти б. короля почнеться судова заочна розправа.

— **Мови в Европі.** Населення Европи говорить 120 мовами. Німецькою мовою говорить 80 міліонів, російською 70 міліонів, французькою 40, італійською 47, українською 35, польською 26, еспанською 16, мадярською 10 міл. Тільки 19 мовами говорить більше як 5 міліонів мешканців Европи.

— **Айнштайнова теорія — повалена?** Фізик Майкелсон у Сан Франціско переводив спец. апаратом досліди над скорістю світла. При цьому дізнав апоплектичного удару. Як прийшов знову до свідомости став диктувати опис тих досвідів. Підчас диктування знову навістила його апоплексія й зовсім спаралізувала його. Досвіди Майкелсона стверджують, що рух землі не впливає на скорість світла, що — як відомо — є основою теорії Айнштайна про умовність. З останніх вістей виходить, що Майкелсон помер уже на закровавлення мозку.

— **Сензаційний винахід.** Жидівська преса подає, що жид Фішель Ліхт з Янова зпід Львова винайшов якийсь плин, який зможе охоронити людину від куль неначе панцир. Вистарчить намочити в тім плині убрання, а воно станеться таке елястичне, що від нього відскакує кожна куля крісова і револьверова. А найважніше, що таке панцирне убрання важитиме тільки 3 кіля більше як звичайно. Цей винахід буде опантентований.

— **Числа говорять.** Статистика виказує, що Польща має тепер 31.147. 616 населення. За останніх 10 літ населення Польщі зросло на 4.320.000 осіб. Найбільший приріст населення мали т. зв. „східні креси", де населення збільшилось на 32 відсотки, очевидно через кольонізацію. На Познанщині збільшилось населення тільки на 8 відс.

— **Самовбивство більшовицького шпіона.** В селі Рудзішки на Виленщині поліція арештувала більшовицького шпіона Олександра Чепайла. В ночі Чепайло, знаючи, що його жде тяжка кара, вибив шибу і шклом перерізав собі горло. Другого дня він помер.

— **Румунська королева скалічила ногу.** Румунська королева Марія, перебуваючи над озером Комо поховзнулася на вузькій кладці і тяжко скалічила собі ногу. Ранену королеву перевезли моторовою чайкою до лічниці.

— **Балахович має фільварок.** Відомому з часів польсько-більшовицької війни ґенералові Булак-Балаховичеві подарували його колишні вояки і прихильники фільварок Павлово під Варшавою. В цім фільварку колись була штабова кватира короля Івана Казимира підчас війни зі шведами. Частина фільварку призначена на музей партизанської війни з більшовиками.

— **Ювилей Рабіндраната Такура.** На днях Рабіндранат Такур кінчить 70 рік життя. Цей гіндуський письменник і фільософ у 1913 році дістав нагороду Нобля і від тоді його імя стало в Европі популярне. Замолоду він був фанатичним гіндуським націоналістом і як сам признається в своїх новелях, мріяв про те, щоби стати для Індії Ґарібальдієм. Пізніше признавав, що Анґлія приносить для гіндуського народу не лиш зло, але і багато добра, та почав навіть обороняти Анґлію. Тоді то гіндуські націоналісти виконали на нього в Сан-Франціско невдалий замах. Але всеж 1919 року, коли Анґлія надала йому титул шляхтича і почесного доктора, то Рабіндранат Такур відкинув ці титули і сказав, що для нього є ганьбою бути анґлійським доктором і шляхтичем. Світова війна зі своїми страхіттями вбила симпатії великого письменника до Европи і віру в її культуру. Тоді Р. Такур звернув свою увагу на культуру і релігію Індії, та тепер бачить її відродження в буддизмі.

— **Ще про архикнязя Рудольфа.** „Кельніше Цайтунг" публікує сензаційні відомости проф. д-ра Маркса про смерть архикнязя Рудольфа Габсбурга. Ці вісти оперті на документальних фактах: Архикнязя Рудольфа вбив 29. січня 1889 р. в Маєрлінгу один молодий шляхтич, який був залюблений в Марію Вечеру, котру, як відомо, любив і Рудольф. Тільки з волі цісаря Франц Йосифа в світі розголошено, що Рудольф сам заподіяв собі смерть.

— **В добу економічної кризи.** В Бостоні є клюб американських товстюхів, до якого належать тільки такі, які важуть не менше як 100 кг. Видно, що загальна економічна кріза пошкодила і тому клюбові, бо на днях він помістив у часописах таку новинку: „Закликаємо уряд і суспільність напружити всі сили в боротьбі з дорожнечею і безробіттям. Наш клюб товстюхів був завжди найліпшим мірилом добробуту краю, а тепер 1472 члени нашого клюбу втратили 1800 кґ. ваги і ми були примушені викинути з клюбу кількох членів, бо вони схудли так, що не важуть навіть 100 кг."

— **185 міліонів гектолітрів пива** варять річно в цілім світі. З цього припадає на Европу до 143 міліонів, та розділюється на поодинокі держави (по 1000 гектолітрів): Німеччина 57.000, Анґлія 31.8000, Франція 17.500, Бельґія 15.700, Чехословаччина 12.000, Австрія 5.200, Ірляндія 3.400, Швеція 2.500, Голяндія 2.100, Швайцарія 200, Росія 2.000, Італія 1.100, Румунія 900, Еспанія 670, Мадярщина 602, Югославія 600, Норвеґія 509, Фінляндія 333, Портуґалія 100, Латвія 95, Естонія 89, Болгарія 84, Литва 82, Греція 69, Туреччина 40 і Данія 2.200.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Засідання ч. 219. Українського Історично-Фільольоґічного Т-ва відбулось 12. травня 1931. в Празі в помешканні на Бжеговій вул. ч. 5. з таким порядком дня: 1. Чеховича К. В.— „Теорія словесности Олександра Потебні". 2. Чижевського Д. І. — „Чи був Гербіній на Дніпрових порогах".

— **Віче на оборону звірят.** Т-во Опіки над Звірятами у Львові уладжує 14. травня в год. 11.30 в салі Технольоґічного Інституту при вул. Бурлярда ч. 5. віче власників і прихильників звірят. На вічу промовлятимуть представники цього товариства, після чого западуть резолюції в обороні звірят перед людською жорстокістю. Вступ на віче кожному вільний.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Воскресення Христового** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): з **Перемишля:** по 10: кооп. „Надія"; по 5: д-р Хробак Микола, д-р Навроцький Степан, дир. Білинський Ісидор, проф. Кліш Осип, проф. Сабат Андрій, учит. Савицька Марія, проф. Гоза Теодор; по 3: канд. нотар. Крупа Олександер, радн. Дмоховський Роман, проф. Сітницький Микола; по 2.50: о. Грицеляк Микола; по 2: проф. Демчук Михайло, проф. Лісикевич Йосиф, інж. Артемович Антін, проф. Данилевич Марія, проф. Бачинський Леонід, Марко Михайло, учит. Пушкар Антін, о. Малецький Онуфрій, о. Лопачак Ілля, Кашубинський Андрій; 11 осіб нижче віж по 2 зол. на загальну квоту 11.50 зол.; з **Монастириськ:** по 10: д-р Банд. Лазаревич; по 5: Аронець, Березка М.; 2: Криса О.; одна особа 1; з **Познаня:** асистент Фармак. Головецький Іван 5. — Хто слідуючий?

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(Ювилейне свято в честь Митрополита Шептицького.)* Дня 10. травня ц. р. відсвяткувала Теребовля ювилей Митрополита Андрея. Рано відбулося торжественне Богослуження в церкві. В часі Служби Божої виголосив достроєну до хвилі проповідь о. Евген Цегельський, змальовуючи постать Ювилята з релігійно-церковного і суспільно-національного становища. Вечором того самого дня влаштували всі українські товариства концерт. На концерт (академію) зложилися продукції хорів мішаного під проводом реєнта п. Ґотія і мужеського (диріг. проф. Павло Чайковський), промови, декламації, скрипкове сольо і фортепянове сольо, продукції дутої орхестри теребовельської читальні. У своїх промовах о. Мохнацький і д-р Заплітний змалювали, перший особу і діяльність митрополита на полі духовного обєднання українського народу (унійні змагання), другий у змістовній промові-рефераті вказав на могутню постать Ювилята і на його значіння для українського народу „во время люте" царської окупації Галичини. Тоді Митрополит не покинув своєї пастви, а мужно остався в краю і цим причинився до того, що нарід не захитався. З вокальних точок треба підкреслити старанне опрацьовання і виголошення декламації „В храмі св. Юра". Молода декляматорка п-на Марійка Раковицька захоплювала публику. Не менше враження зробило віддеклямування Псальми Давида 74 в перекладі П. Куліша. Деклямувала по мистецьки п-ні Куліковська-Равлінкова. Обидва хори вивязалися зі свого завдання вдоволяючо. Мужеський хор ексцелював в пісні „Засяло сонце золоте", а мішаний відспіванням псальму „Сей день, егоже сотвори". Повне признання належиться дутій орхестрі, яка відіграла кілька кусників з бравурою. Треба підкреслити, що в святкуванні ювилею взяли участь всі українці без ріжниці. — *Д-р Степан Годований.*

ДРОГОБИЧ. *(Шевченківський концерт у жіночій семинарії СС. Василіянок.)* Дня 5. травня ц. р. відсвяткувала молодь жін. учит. семинарії СС. Василіянок роковини смерти Т. Шевченка концертом, в програму якого увійшли хори жіночі під упр. п. Герникївної, скрипкове сольо, деклямації, святочне слово, сценічний образок і ін. Слід признати, що свято було приготоване дуже солідно і носило характер річевий і поважний, — що належить приписати передовсім у заслугу теперішньому директорові п. М. Григорійчукові, який тактом, спритом і великим орґанізаторським хистом підняв цю інституцію з занепаду та веде її невпинно до гарної будуччини. Саля семинарії була переповнена представниками інтеліґенції, міщанства і молоді.

Присутний.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 13. травня 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; молоко 32—34 сот.; літра сметани 1·50—1·60 зол.; копа яєць 4·50 зол.

СПОРТ

Україна—Сокіл II.

Змагання цих дружин за мистецтво А-кляси відбудуться в четвер 14. ц. м. на площі Сокола-Батька. Українська одинацятка мусітиме напружити всі сили, аби виграти змагання з Соколом II., що — як відомо — справився недавно легко з перемиською Польонією, перемігши її на її власному грищі 2:0! Початок змагань: год. 5. попол. Попередять змагання резерв в год. 3.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ВОГНІ, часопис для української молоді, Львів травень 1931. Ч. 2. Видає кооператива „Вогні". З друкарні „Діла", Львів Ринок 10.

НОВІ ШЛЯХИ, літературно-політичний журнал, Львів травень 1931. Ч. 5. З друкарні Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник, Львів, травень 1931. Ч. 5. Зміст: К. Коберський: Менше паніки, більше коопер. активности; А. Ж.: Торгівля яйцями і кооперація; М. Горбовий: Домашній промисл на Гуцульщині; Й. Раковський, Земельна реформа в повоєнній Европі; В. Зелик: Чи є в нас ґрунт для садівничих кооператив; Р. Димінський. Раціоналізація бюрової праці; Хроніка; Ріжне.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 14. травня, година 7·30 веч. „Масковий баль".

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 14. травня, година 7·30 веч. Виступ російського театру Станиславського.

Пятниця, 15. травня, година 7·30 веч. Виступ російського театру Станиславського.

Малий Міський Театр:

Четвер, 14 травня, година 7·30 веч. „Любов" Жеральдія. Виступ трупи Адвентовича.

Пятниця, 15 травня, година 7·30 веч. „Любов" Жеральдія. Виступ трупи Адвентовича.

Цирк Станевських на площі Бема

дає щодня представлення в год. 8·20 веч., а у вівтірки, середи та неділі також пополудневі представлення в годині 4-ій.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Він і його сестра" (Властa Буріян, Анні Ондра).

КАСІНО: Звукова мадярська фільма „Грай, цигане!"

КОЛЬОСЕИ: Звукова фільма „Відкіля вороття немає".

ЛЕВ: Звукова фільма „Король прошаків".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Мароко".

ОАЗА: Звукові фільми: „На Заході без змін", „З Ен...дом до Південного бігуна".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Хаджі Мурат", на основі Л. Толстого (Ів. Мозжухин, Ліль Даговер, Беті Аман).

ПАН: Звукова фільма „Роман над Ріо Ґранде".

ПАСАЖ: „Незловима ватага" (на осн. Едґ. Уолеса) й додатки.

ПРОМІНЬ: „Князь Орлов".

ФАТАМОРГАНА: „Гріх Інги" (на осн. Стефана Цвайґа).

ХИМЕРА: „Арена жаху" німа едиція та звуковий додаток Парамавнту „Кокосові горіхи".

СТИЛЕВЕ: „Манолеску" і виступ Брониcлава Броновського.

УПІХА: „Пат і Патахон серед людоїдів", „Хто вбивник?"

Оголошуйтеся в одинокім укр. щоденнику „ДІЛО"!

Програма радіо.

Четвер 14. травня 1931.

Варшава (1411,8) 10·15 Богослуження. 15·40 Програма для дітей. 17·40 Концерт мандолінiстів. **Вильно** (368,1) 10·15 Богослуження. **Букарешт** (394,2) 17·30 Легка музика. **Берлін** (419) 12·30 Концерт. **Стокгольм** (435·4) 18·00 Богослуження. **Рим** (441,2) 12·45 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 9·00 Російські релігійні пісні. **Будапешт** (550,5) 19·30 Трансмісія з опери. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Ленінград**(1000) 15·00 Концерт.

Пятниця 15. травня 1931 р.

Варшава (1411,8) 17·45 Легка музика. **Вильно** (368,1) 12·05 Популярний концерт. **Берлін** (419) 18·30 Давня музика. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Катерина. **Рим** (44 ,2) 12·45 Легка музика. **Гельсінґфорс** (453,2) 17·25 Рапсодія на віольончелі. **Прага** (486,2) 16·30 Концерт. **Відень** (516,4) 15·20 Концерт. **Рига** (524,5) 15·30 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер 14. травня 1931.

11·58 Сигнал часу, 12·15 Поранок із Фільг., 14·00 Рільничий відчит і музика, 15·00 Відч. „Беконові тучення", 15·40 Прогр. для дітей, 15·55 Прогр. для молоді, 16·00 Балачка, 16·30. 19·20 Грамофон. 16·40, 17·15 Відчит, 16·55 „Сучасна фр. графіка", 17·40 Староітал. пісні, 18·00 Камер. концерт, 18·30 Спів. рецітадь, 19·00 Всячина, 19·30 Авдиція, 20·15 Оперетка, 22·15 Фейлетон, 22·30 „Перед сто літами", 22·50 „Романси й думки", 23·00 Танкова музика.

Пятниця 15. травня 1931.

11·58 Сигнал часу, 12·10, 14·50, 19·25 Грамофонові плити, 14·15, Госп. комунікат, 15·15 Спортова скринька, 15·30 Відчит для матуристів, 15·50 Фр. лекція, 16·15 Авд для хорих, 17·00 Госп. огляд, 17·15 Відчит із Кракова, 17·45 Легка музика, 18·45 Всячина, 19·30 Лісницькі вісти, 19·40 Прес. радіоденник, 20·00 Муз. балачка, 20·15 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

20-літній Зїзд Товаришів, *що зложили іспит зрілости в українській ґімназії в Перемишлі 1911 р. відбудеться дня 25. травня ц. р. у Перемишлі. Зголошення слати на адресу: Олександер Костик, Львів Ринок 10. „Діло".* — **Д-р Дашкевич Роман, Костик Олександер.**

Присилайте передплату!

20-літній зїзд товаришів, що зложили іспит зрілости в українській гімназії в Тернополі 1911 року мав би відбутися дня 29. червня 1931 року в Тернополі. Зголошення і заяви слати: Д-р Володимир Лисий, Тернопіль. — Д-р Лисий, о. Пасіка. 2030 1—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

IV. Звич. Загальні Збори

Т—ва Прихильників Освіти у Львові відбудуться дня 6. червня ц. р. в год. 18. в салі „Української Бесіди", вул. Рутовського 22/I. з таким порядком нарад:

1. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2. Звіт з діяльности Виділу.
3. Звіт Контрольної Комісії та абсолюторія Виділові.
4. Вибір 5-х членів Виділу, їх заступників, Ревізорів і Мирових Судів.
5. Евентуалія.

ЗА ВИДІЛ ТОВАРИСТВА:

Волод. Децикевич, голова — Д-р Іван Ґижа, секретар.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.